

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра німецької філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету іноземних
мов Сулим В.Т.

“30” серпня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП 02.02 Основи філології

спеціальність

035 Філологія

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація

035.04 Германські мови та літератури (переклад

включно)

Освітньо-професійна програма

Німецька мова і література

(назва спеціалізації)

Кафедра німецької філології

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи філології» для студентів за спеціальністю 035 Філологія спеціалізація 035.04 «Германські мови та літератури (переклад включно)» освітньо-професійною програмою «Німецька мова і література», Львів: ЛНУ, 2016. – с.13

Розробник: доц. Теребушко Ю. Р. _____

За основу взято: Вступ до філології. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів I курсу освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки 6.020303 «Філологія», спеціальністю німецько-український переклад.

Розробник: Паславська А. Й., доктор філологічних наук, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та перекладу.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри німецької філології

Протокол від “30” серпня 2016 року № 10

Завідувач кафедри німецької філології

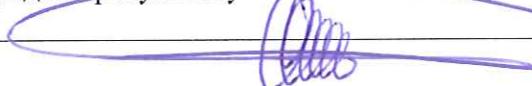
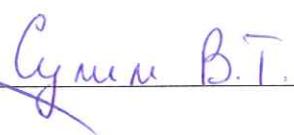
prof. Максимчук Б.В.

(підпис)

(Максимчук Б. В.)
(прізвище та ініціали)

Ухвалено Вченою радою факультету іноземних мов

Протокол від “30” серпня 2016 року № 1

© _____, 2016

рік

© _____, 2016

рік

1- Опис навчальної дисципліни «Основи філології»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u>		Вибіркова
Модулів – 2		<i>Rік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2		1	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Спеціальність: 035 Філологія Спеціалізація: 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)	<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 90		2	<i>Лекції</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 7	Освітньо-професійна програма: Німецька мова і література Освітній ступень: бакалавр	16 год.	<i>Практичні, семінарські</i>
		16 год.	<i>Лабораторні</i>
		-	<i>Самостійна робота</i>
		58 год.	
			<i>Вид контролю: залік</i>

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс “Основи філології” охоплює найважливіші відомості про мову, її структуру, одиниці й закономірності функціонування. У програмі висвітлено основні питання філології: від сутності, походження і функціонування мови як знакової системи, її внутрішньої структури до поглибленого розгляду основних розділів лінгвістики (фонетики, фонології, лексикології, граматики).

Мета вивчення дисципліни: допомогти студентам опанувати основи філології, сформувати теоретичні основи для вивчення основ германістики і базового понятійного апарату для осмислення наступних курсів у системі лінгвістичних дисциплін.

Завдання дисципліни:

- ввести в проблематику лінгвістичної науки;
- сформувати у студентів наукове уявлення про системний характер мови;
- сформувати базові лінгвістичні знання, потрібні для осмислення рідної та іноземної мови;
- випрацювати базовий понятійний апарат, потрібний для сприйняття і осмислення

- наступних лінгвістичних дисциплін;
- виправдовувати навички порівняльного аналізу, опису і інтерпретації фактів рідної та іноземної мови;
- сприяти формуванню навиків роботи з науковою, науково-популярною літературою та словниками;

Після вивчення курсу студенти повинні мати **уявлення** про базові поняття і концепції сучасної філології з метою успішного оволодіння наступними теоретичними курсами зі спеціальності та адекватного використання отриманих знань у викладацькій і перекладацькій діяльності.

Знати:

- сутність мови як складного і багатопланового явища, що має суспільну природу;
- діалектичний взаємозв'язок мови і мовлення як дихотомію;
- специфіку мови як особливої універсальної знакової системи;
- одиниці мови, основні мовні категорії та взаємозв'язки мовних рівнів;
- термінологію мовознавства

Вміти:

- оперувати основними поняттями філології;
- працювати з лінгвістичними словниками різних типів;
- вести власний лінгвістичний словник;
- визначати типи відношень слів у лексичній системі мови;
- конспектувати першоджерела, виділяти головну думку, аргументувати і узагальнювати.

Реалізація зазначених завдань здійснюється на основі тісних **міжпредметних зв'язків** з фахових дисциплін лінгвістичного циклу та основною іноземною мовою.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Мова як поліфункціональна система

Мова як універсальна креативна система. Вроджений характер мови. Підсвідоме граматичне знання. Ієархія функцій мови. Єдність когнітивної та комунікативної функцій мови. Вторинні функції мови: мова як засіб відображення та закріplення досвіду й історії народу. Різновиди комунікативної функції мови: інформативна, емоційно-експресивна і прагматична. Естетична функція мови художньої літератури. Різновиди когнітивної функції: розвиток, формування і передача думки, функції відображення, пізнання та національно-культурна.

Тема 2. Мова як знакова структура

Типологія знаків. Мовний знак і його властивості: умовність, двосторонність, соціальність, системність. Відмінність мови як природної знакової системи від штучних знакових систем: різнопідібність, асиметрія, надлишковість, відкритість, здатність до саморозвитку. Взаємодія мови з

паралінгвістичними і штучними знаковими системами.

Тема 3. Мова як структурно організована система

Мова як ціле, що складається з взаємозалежних і взаємозумовлених елементів. Основні одиниці мови: фонема, морфема, лексема і речення (структурна схема). Види відношень між одиницями мовної структури: парадигматичні і синтагматичні відношення між одиницями одного типу; ієрархічні відношення між одиницями різних типів. Поняття рівня мови. Мова як система підсистем. Відкритість мовної системи. Універсальні і національно-специфічні риси мовних систем.

Тема 4. Фонетика і фонологія

1) Акустично-артикуляційна характеристика звуків мови. Будова мовного апарату (фізіологія мовлення). Артикуляційна база мови. Відмінності артикуляційних баз мов.

2) Фонема і звук. Поняття фонеми як одиниці мови. Унікальність системи фонем конкретної мови. Вокалічний і конзонантний тип мов.

3) Система голосних (вокалізм). Голосні як тип звуків мови. Обов'язкові диференційні ознаки голосних. Факультативні диференційні ознаки голосних: лабіалізація, довгота, назалізація, відкритість/закритість. Дифтонги. Порівняння систем голосних фонем української та німецької мов.

4) Система приголосних (конзонантизм). Приголосні як тип звуків мови. Способи утворення приголосних. Характеристики приголосних. Порівняння систем приголосних фонем української та німецької мов.

5) Динамічні процеси в звуковій будові мов. Варіанти і варіації фонем. Сворідність фонетичних процесів української та німецької мов.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Морфологія і синтаксис

1) Морфема як одиниця мови. Типологія морфем за типом значення, за функціями.

Афікси. Флективні морфеми.

2) Граматичне значення (в його співвідношенні з лексичним). Граматична форма слова.

3) Способи і засоби вираження граматичних значень. Граматичні категорії. Порівняння основних граматичних категорій німецької та української мов (рід, відмінок, час). Лексико-грамматичні, морфологічні і синтаксичні категорії в грамматиці. Частини мови. Класифікація частин мови.

4) Речення. Просте і складне речення. Складнносурядне і складнопідрядне речення. Члени речення. Порядок слів. Синтаксична структура. Синтаксичний аналіз речення.

Тема 6. Лексика і словотвір

Причини і рушійні сили лексичних змін. Поняття лексичного

значення. Денотативний, сигніфікативний та конотативний аспекти лексичного значення. Потенційне та актуальне значення. Семантична структура слова. Поняття семи та семеми. Багатозначність та омонімія. Зміна лексичного значення, його звуження і розширення. Неологізми, архайзми та історизми. Перенос значення. Метафора, метонімія, синестезія, синекдоха. Евфемізми. Лексичні запозичення. Гіпер-гіпонімія. Синонімія, референційна тотожність. Види лексичних синонімів. Повні, неповні, ідеографічні, контекстуальні і стилістичні синоніми. Синонімічні ряди. Відношення протилежності (полярності). Лексичні антоніми, їх структурний і семантичний поділ. Лексико-семантичні групи.

Головні поняття словотвору. Потенційні, узуальні й оказіональні слова. Типи словотворення. Словоскладання. Деривація. Експліцитна та імпліцитна деривація. Префікація. Дієслівні та іменні префікси. Префікси автохтонні та запозичені. Суфікація.Автохтонні та запозичені суфікси. Структурна та семантична класифікація суфіксів. Суфікси іменників чоловічого, жіночого та середнього родів. Напівафікси. Частотні компоненти складених слів. Конверсія. Субстантивація. Ад'єктивація. Вербалізація. Адвербіалізація. Зворотна деривація. Синтаксичний словотвір. Зрошення. Скорочення.

Тема 7. Фразеологія

Визначення фразеологізму. Ознаки фразеологізмів. Відмінності між стійкими та вільними словосполученнями. Принципи класифікації фразеологізмів. Структурні, структурно-семантичні та функціональні класифікації фразеологізмів. Фразеологічні зрошення. Прислів'я та приказки. Фразеологічні єдності. Фразеологічні сполучення. Компаративні фразеологізми. Парні фразеологізми. Крилаті вислови. Проблеми фразеологічної полісемії, синонімії, антонімії, омонімії. Фразеологічні ряди. Фразеологічні модифікації.

Тема 8. Лінгвістична прагматика

Мовлення в межах загальної теорії людської діяльності. Лінгвістика мови і лінгвістика мовлення. Поняття мовленнєвого акту, класифікація мовленнєвих актів.

Тема 9. Прикладна лінгвістика

Перекладознавство як наука. Комп'ютерна лінгвістика. Корпусна лінгвістика. Машинний переклад.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.		Л	п	Лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Мова як поліфункціональна система	10	4			6								
Тема 2. Мова як знакова структура	8		2			6							
Тема 3. Мова як структурно організована система	10	2				8							
Тема 4. Фонетика і фонологія	10		4			6							
Разом за змістовим модулем 1	38	6	6			26							

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Морфологія і синтаксис	8	2			6								
Тема 6. Лексика і словотвір	10		4			6							
Тема 7. Фразеологія	10	4				6							
Тема 8. Лінгвістична прагматика	10	4				6							
Тема 9. Прикладна лінгвістика	14		6			8							
Разом за змістовим модулем 2	52	10				32							
Усього годин	90	16	16			58							

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Системний характер мови	6
2	Тема 2. Знакові системи	6
3	Тема 3. Структурна організація мови	8
4	Тема 4. Фонетика і фонологія	6
5	Тема 5. Морфологія і синтаксис	6
6	Тема 6. Лексика і словотвір	6
7	Тема 7. Фразеологія	6
8	Тема 8. Лінгвістична прагматика	6
9	Тема 9. Прикладна лінгвістика	8
	Разом	58

6. Індивідуальні завдання

Написати реферат на одну з запропонованих тем.

Перелік тем до рефератів:

Порівняння систем голосних фонем української та німецької мов

Порівняння систем приголосних фонем української та німецької мов.

Лексичне значення. Його структура.

Синонімічні ряди.

Прислів'я та приказки української та німецької мов.

6. Методи контролю

Методи контролю пов'язані з принципами та цілями навчання, визначаються метою навчання і зумовлюють способи та форми контролю.

В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу **система контролю** з «Основ філології» охоплює поточний модульний контроль (модуль 1, модуль 2) та підсумковий модульний контроль (залік).

Поточний модульний контроль

Об'єктами поточного контролю є:

1. успішність виконанням завдань до практичних занять;

Форми контролю, усне опитування, перевірка письмових завдань, міні-презентації, модульні контрольні роботи (не менше двох на семестр);

2. успішність самостійного вивчення рекомендованих тем курсу;

Форми контролю, міні-презентації, усне опитування, письмовий контроль.

3. відвідування практичних занять;

Форми контролю, облік відвідування **Підсумковий модульний контроль**

Об'єктом підсумкового модульного контролю - заліку є визначення рівня засвоєння теоретичних знань та володіння практичними вміннями, сформованими у результаті вивчення всього курсу навчальної дисципліни.

7. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Аудиторна робота – 40 балів (2x20)

Індивідуальне завдання – 20 балів

Модульні контрольні роботи – 40 балів (2x20)

Залік оформляється шляхом сумування одержаних студентом балів за усі види навчальної діяльності. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

1. Оцінювання аудиторної роботи (0 – 40 балів) студентів враховує успішність опрацювання теоретичних питань і базової та допоміжної літератури до змістових

модулів лекційного курсу, якість виконання практичних завдань до змістових модулів навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

Кількість балів	Якість теоретичної та/чи практичної підготовки (усне опитування)	% правильних відповідей (аудиторна робота)
40 – 37	відмінна	100 – 90
36 – 33	дуже добра	89 – 81
32 – 29	добра	80 – 71
28 – 25	задовільна	70 – 61
24 – 21	достатня	60 – 51
20 – 0	незадовільна	50 і менше

2. Оцінювання індивідуальної роботи студентів (0-20), враховує якість та обсяг опрацювання наукової літератури, вміння її реферувати, аналізувати, узагальнювати результати пошуків і виклад власних думок.

Шкала оцінювання

Кількість балів	Якість теоретичної та/чи практичної підготовки (усне опитування)	% правильних відповідей (індивідуальне завдання)
20 – 18	відмінна	100 – 90
17 – 16	дуже добра	89 – 81
16 – 15	добра	80 – 71
14 – 13	задовільна	70 – 61
12 – 11	достатня	60 – 51
10 – 0	незадовільна	50 і менше

3. Оцінювання письмових модульних робіт (0-40 балів) враховує рівень сформованості знань та вмінь на проміжних етапах вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

Кількість балів	Якість теоретичної та/чи практичної підготовки (усне опитування)	% правильних відповідей (тестування)
40 – 37	відмінна	100 – 90

36 – 33	дуже добра	89 – 81
32 – 29	добра	80 – 71
28 – 25	задовільна	70 – 61
24 – 21	достатня	60 – 51
20 – 0	незадовільна	50 і менше

8. Методичне забезпечення

Рекомендована література Базова:

1. Адмони В. Г. Исторический синтаксис немецкого языка. – М., 1963.
2. Бах А. История немецкого языка: Пер. с нем. – М., 1956.
3. Білецький А. О. Про мову й мовознавство. – К., 1996.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
5. Донець Л. С., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства: Практикум. – К., 1989.
6. Жлуктенко Ю., Яворська Т. Вступ до германського мовознавства. – К., 1974.
7. Калабина С. И. Практикум по курсу “Введение в языкознание”. – М., 1985.
8. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.; Одеса, 1991.
9. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К., 1982.
10. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К., 2005.
11. Левицький Ю. М. Мови світу: Енциклопед. довід. – Л., 1998.
12. Левицький В. В. Основи германістики. – Вінниця, 2008.
13. Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990.
14. Лінгвістичний аналіз: Практикум / За ред. Г. Р. Передрій. – К., 2005.
Лінгводидактика: Курс лекцій. – К., 2005.
15. Маслов Ю. С. Введение в языкознание. – М., 1987.
16. Москальская О. И. История немецкого языка (на нем. языке). – М.; Л., 1965.
17. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 1998. Dürscheid Ch. Germanistik. 2. Aufl. – Köln (u.a.), 1995.
18. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. – Tübingen: Niemeyer, 1997.
19. Fleischer W., Barz J. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Unter Mitarbeit von M. Schröder. – Tübingen: Niemeyer, 1992.
20. Hinka B. I. Lexikologie der deutschen Sprache. – Ternopil: Nationale Pädagogische Wolodymyr-Hnatjuk-Universität Ternopil, 2008.
21. Iskos A., Lenkowa A. Deutsche Lexikologie. – Leningrad: Prosweščenie, 1970.
22. Kautz, Ulrich (2000): Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. Frankfurt a.M.
23. Koller W.: Einführung in die Übersetzungswissenschaft. – 4. Aufl.– Wiesbaden; Heidelberg: Quelle, 1992. – 343 S.

24. Linke A., Nussbaumer, M. & Portman, P. R. Studienbuch Linguistik. – Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1996.
25. Ogry O. D. Lexikologie der deutschen Sprache. – Winnys'a: Nowa knyha, 2003.
26. Römer Chr., Matzke B. Lexikologie des Deutschen. Eine Einführung. – Tübingen: Narr, 2005.
27. Snell-Hornby, Mary / Hans Höning / Paul Kußmaul / Peter A. Schmitt (Hrsg.): Handbuch Translation. Tübingen: Stauffenburg 1998.
28. Stepanova M. D., Černyševa I. I. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. – Moskau, 1986.
29. Stepanowa M. D., Fleischer W. Grundzüge der deutschen Wortbildung. Leipzig: Bibliographisches Institut, 1984.

Допоміжна:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2004.
2. Булатецька Л. І. Теорія і теоретизація у лінгвістиці. – Вінниця, 2004.
3. Виноградов В.С. Введение в переводоведение: общие и лексические вопросы. - М: ИОСО РАО, 2001.-223 с.
4. Жирмунский В. М. История немецкого языка. – М., 1965..
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – К., 2003.
6. Мурат В. П. Введение в языкознание: Метод. указания для студ.филол. ф-тов ун-тов. – М., 1988.
7. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвopoетики). – Вінниця, 2005.
8. Німецько-українські паралелі / За ред. Ю.О.Жлуктенка. К.: Наук. книга, 1984.
9. От языка немецкой народности к немецкому национальному языку.– М., 1955.– Ч. 1. Развитие немецкой народности.
10. От языка немецкой народности к немецкому национальному языку.– М., 1959.–Ч. 2. Становление немецкого литературного языка.
11. Полянский М. М. Курс лекций з лінгвоісторіографії. – Вінниця, 2004.
12. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. – К., 1996.
13. Сучасна українська літературна мова / М. Я. Плющ, С. П. Шевченко, Н. Я. Грипас. – К., 2001.
14. Теоретические основы классификации языков мира. – М., 1980.
15. Филичева Н. И. История немецкого языка. – М., 1959.
16. Чемоданов Н. С. Хрестоматия по истории немецкого языка. – М., 1978.
17. Швейцер А.Д. Перевод и лингвистика: Статус, проблемы, аспекты. – М.: Наука 1988.–215 с.
18. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. – К., 2004.
19. Юшук І. П. Вступ до мовознавства. – К., 2000.
20. Behaghel O. Die deutsche Sprache. – Halle (Saale), 1954.
21. Schmidt W. (Hrsg.). Geschichte der deutschen Sprache. – Berlin, 1976.

Список словників

1. Augst G. Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. – Tübingen: Niemeyer, 1998.
2. Bünting K.-D. Deutsches Wörterbuch. – Chur: Isis Verlag, 1966.
3. Bussmann H. (Hrsg.). Lexikon der Sprachwissenschaft. – Stuttgart: Kröner, 2002.
4. Duden. Das große Fremdwörterbuch. – Mannheim: Dudenverlag, 2000.
5. Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 10 Bänden. – Mannheim: Dudenverlag, 1999.
6. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. – Mannheim: Dudenverlag, 2001.
7. Glück H. (Hrsg.). Metzler Lexikon Sprache. – Stuttgart/ Weimar: Metzler, 2000.

8. Görner H. / Kempcke G. Synonymwörterbuch. – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1973.
9. Greil J. Wortprofi. Schulwörterbuch. Deutsch. – München: R. Oldenburg Verlag GmbH, 1996.
10. Grimm J. / Grimm W. Deutsches Wörterbuch. – Leipzig / Stuttgart: Hirzel, 1965.
11. Großwörterbuch. Deutsch als Fremdsprache. Hrsg. von Prof. Dr. D. Goetz, Prof. Dr. G. Haensch, Prof. Dr. H. Wellmann. – Berlin – München: Langenscheidt Verlag, 1998.
12. Heinemann M. Kleines Wörterbuch der Jugendsprache. – Leipzig: Bibliographisches Institut, 1990.
13. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. – Berlin / New York: de Gruyter, 2002.
14. Pfeifer W. (Hrsg.). Etymologisches Wörterbuch des Deutschen. – München: DTV, 1995.
15. Röhrich L. Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Band 1–5. – Freiburg u.a.: Herder, 1999.
16. Schemann H. Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten. – Straehlen: Straehlener Manuscript-Verlag, 1989.
17. Seibicke W. Historisches deutsches Vornamenbuch. Band 1–5. – Berlin / New York: de Gruyter, 1996–2003.
18. Stepanova M. D. (Hrsg.). Slovar' slovoobrazovatel'nykh elementov nemeckogo jazyka. – Moskau: Russkij jazyk, 1979.

Інформаційні ресурси

1. DUDEN [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.duden.de/>
2. DWDS Digitales Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache [Електронний ресурс] / hrsg. von Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. – Режим доступу : www.dwds.de.